

Передмова

Паскаль Моро — Регіональний координатор УВКБ ООН у справах біженців та Директор у справах Європи

Війна в Україні змусила людей змінити місце проживання та спосіб життя, принесла труднощі, розлуку й страждання мільйонам сімей в епічному, історичному масштабі. Соціальні теоретики давно помітили, що катастрофи мають парадоксальну здатність розкрити найкращі якості особистості в людях, надаючи змогу «побачити, ким ще ми самі можемо бути та яким ще може стати наше суспільство».¹ Спектр тем, висвітлених у цьому спеціальному випуску, присвяченому Україні, свідчить про те, наскільки багато вже зроблено, але також наголошують виклики, що нас очікують.

Рішення Європейського Союзу про введення в дію Директиви про тимчасовий захист (ДТЗ) вперше створило загальну юридичну основу для забезпечення захисту біженцям, надання їм прав відразу після прибуття та інтеграції в громади приймаючих країн. Директива показала, що швидкий та ефективний доступ до міжнародного захисту та інших прав можливий за умов масштабних напливів мігрантів, особливо якщо існує бажання зробити важливі інвестиції.

Країни Європи та за її межами показали, що у них є засоби, можливості та «простір» для захисту та інтеграції біженців, а також для ефективного управління масштабними потоками населення. Біженці різною мірою отримали доступ до послуг і національних систем соціального захисту, інтегрувалися в ринок праці, стали самодостатніми та швидко та ефективно зробили свій внесок у громадський устрій приймаючих громад, хоча і з певними відмінностями в різних приймаючих країнах. Політична воля та відданість, які продемонстрували європейські країни та регіональні інституції, знайшли відгук у заходах місцевої влади та громадянського суспільства.

В Україні, під керівництвом Координатора ООН з гуманітарних питань, міжвідомча багатопартнерська реакція забезпечує життєво важливу допомогу мільйонам сімей, які постраждали від бойових дій. Ця допомога часто надається в районах з підвищеним ризиком, зокрема через мережі місцевих організацій, що надають допомогу громадам на лінії фронту конфлікту. У сусідніх приймаючих країнах Модель координації роботи з біженцями сприяла спільному реагуванню, в якому місцеві органи влади та громадянське суспільство

У Польщі спеціаліст УВКБ ООН з питань моніторингу захисту оцінює потреби біженців з України. Джерело: УВКБ ООН/Анна Лімінович

часто відіграють провідну роль. Що стосується викликів, то ризики торгівлі людьми та потенційної сексуальної експлуатації та насильства зберігаються; запобігання цьому повинно залишатися ключовим спільним пріоритетом. Для великої більшості біженців і внутрішньо переміщених осіб повсякденне життя залишається складним, а травма від того, що їх змусили змінити місце проживання та покинути свої громади, а також, що їх розлучили з рідними, є реальною. Оскільки повернення можливо відбудеться не скоро, гуманітарні організації, приймаючі держави та громади повинні розробляти плани на середньострокову та довгострокову перспективу, зокрема, які заходи захисту будуть вжиті після закінчення терміну дії ДТЗ у 2024 році.

Заходи реагування на вимушене переміщення мільйонів українців часто описуються як виняткова. Але характер переміщення й те, які заходи реагування здійснила Європа, є нормою в багатьох країнах світу. Сусідні держави великодушню приймають близько 70 % біженців у світі, причому 75 % з них — у країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Факторами, які виділяються у реагуванні на війну в Україні, є мобілізація стійкої політичної волі та значних ресурсів, інноваційні інструменти та технології захисту, механізми швидкого реагування, такі як грошові інтервенції, залучення приватного сектору, роль місцевих керівників та активна інтеграція біженців у національні системи.

Оскільки кількість вимушено переміщених осіб у світі продовжує зростати, слід розглянути, як досвід реагування на ситуацію в Україні може вплинути на майбутні реформи та можливості для всіх шукачів притулку та біженців у Європі та за її межами.

1. Solnit, Rebecca (2009) *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disaster* (Солніт, Ребека (2009) «Пай, створений в пеклі: неймовірні спільноти, які народжуються під час катастроф»)